ИЮНЬ 12
Понедельник
1939 он
№ 133 (2773)
Сэн 10 мvнгэ

Бvхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ОРГАН.

SSSR-ei ARADUUDAI AGUUJIXE XANI BARISAAN

Mynөөder, Soveed oron bolbol Başkiiride soveed zasagai baiguulagdahanai 20 ƶilei oiji temdegleƶe baina. Ene xadaa başkiirske aradai praazdnig, ene—Soveed Sojuuzai byxii nacionaalьnostьnuudai praazdnig myn.

1935 ondo nyxer Staalin xadaa paarti ba praviitelьstviin xytelberilegşedei xabaadalgataigaar bolhon, Tadƶikistaanai ba Tyrkmenistaanai tyryy kolxoozniguud ba kolxoznicanuudai soveşçaani deere iigeƶe xelee hen:

„1917 onoi oktiaabrьda, manaida aguujixe proletaarska revoliyyciin bejelyylegdeed baixada, bidener xadaa caariiliji, pomeeşçigyyd ba kapitaliistnuudiiji unagaagaad baixadamnai, manai bagşa, manai esege ba xymyyƶyylegşe, aguujixe Leenin bolbol eneenhee xoişodoo gospoodstvalagşa arad, daralagdagşa araduud geƶe baixagyi jym, araduud xadaa tegşe erxetei ba syløø baixa johotoi geƶe xelehen baina. Leenin bolbol eneegeeree, xuuşanai caarska, byrƶyaazna poliitikiiji xuursag soonь xydøølhen ba şine, bolьşeviig poliitikiiji—manai oronoi araduud xoorondiin xani barisaanai poliitikiiji, axadyygiin barisaanai poliitikiiji urlaalan tunxaglahan baina. SSSR-ei araduud xoorondiin xani barisaan bolbol ton jixe ba serьjoozno dailan abalga myn. Uşaranь, ene xani barisaanai bii baihan sagtanь, manai oronoi araduud bolbol syløø ba ilagdaşagyi baixa jym. Ene xani barisaanai baihan ba mandaƶa baigaa sagtanь, xenşji—dotoodiinşji, gadaadiinşji daisad bidende aimşagtai bişe“.

Başkiirska ASSR bolbol soveed nacionaalьna respyybliikenyydei urgaltiin ba xelberiltegyi halbaraltiin gaixamşag ƶişeenyydei negenь myn. Revoliyyciin urda tee başkiirske arad xadaa xojor dabxar daralalta—caarska samoderƶaavi ba nacionaalьna byrƶyaziin daralalta doro baigaa. Caarska praviitelьstviin poliitiko bolbol başkiirske aradiiji yxelgede ba xosoroltodo xyrgeleg hen. Başkiirnuud—erelxeg zorimgoi ba syløøde duratai arad xadaa caarska çinoovniguud, pomeeşçigyyd, kapitaliistnuud, kypeecyyd ba myyllenyydte esergyysen xeden daxin vosstaalhan baina.

Aguujixe orod aradai tuhalamƶaar, Başkiiriin aƶalşad bolbol olonƶileigee daralaltahaa eseslen syløø boloo. Başkiiride 1919 ondo, Kolçaagai aarmi bolbol yibuta soxigdoo hen. Soveed oronoi erxim polkovoodcuud Başkiiriin territoori deere tulaldahan belei. Mixaiil Vasiilьjeviç Fryynze ba Vasiili Ivaanoviç Çapaajev bolbol Bygyryslaan, Bygyylьme, Yfaa şadar Kolçaagiiji butasoxihon baina. Egse 20 ƶilei saad tee, 1919 onoi ijyyniiin 9-de çapaajevska diviizi bolbol Başkiiriin stoliico-Yfaaji sagaantanhaa seberlee hen.

Ene 20 ƶilei torşo soo, soveed Başkiiri bolbol tanigdaşagyi boloo. Geegdengi zaxa xizaar baihan aad, mynөө halbaran xygƶeƶe baigaa indystriaalьna-agraarna respyyblike bolhon baina. Başkiiriin territoori deere xysen tyges indystriaalьna baaza—Xojordoxi Bakuu baiguulagdaƶa baina. Staalinska Tabanƶilnyydei torşo soo, Başkiiride xysen tyges promiişlenne predprijaatinuud baiguulagdaa. Başkiiriin halbaraƶa baigaa kolxoozuud bolbol ene ƶilde Byxesojuuzna xydøø aƶaxiin viistavkede gurba miangahaa deeşe eksponaaduudiiji xaruulxa. Başkiiriin amƶaltanuudai gerelteme gerşe bolxo, respyybliikinь biydƶeed xadaa 20 ƶilei torşo soo 924 miangan tyxerighøø 361 millioon tyxerig yrter, tailbarilan xelebei 391 daxin urga.

Byxii soveed oron, manai exe oronoi aƶalşad bolbol başkiirske aradai amƶaltiiji, soveed Başkiiriin urgaltiiji ugaa jixe bajartaigaar xarana.

SSR Sojuuzai Aradai Komissaarnarai Soveed ba BKP(b)-ein CK bolbol soveed Başkiiriin aƶalşadta xandaƶa bişehen amarşalganь manai aguujixe exe oronoi byxii araduudai hanal bodol ba medereliiji xaruulna.

Manai esege oronoi araduud bolbol Leenin-Staalinai paartiin xytelberi doro, socialiis oobşçestviiji baiguulna. Araduudai aguujixe xani barisaanai znaami xadaa manai oron deegyyr namilzan baina. Ene xani barisaan bolbol soveed socialiis stroin yndehe huurinuudai negen myn. Araduudai xani barisaan bolbol soveed oroniiji xysen tyges ba gaixamşag bolgono.

Daisan dobtolood yzeg le, ene bolbol soveed sviaşçeenne gazarai xamagaalalgada, nege xyn şingieer, ƶagsahan manai olonmillioonno soveed aradiiji øөriingøø urda tee xaraxa baina. Jireƶe jabahan dainuudta orodşji ba ukraiinic, beloryyss ba gryziinşji, armiaanin ba kazaaxşji, tyrkmeen ba yzbeekşji,—aldar soliin ba manai oronoi halbaralgiin tyløø, byxii aƶalşa xyntyreltenei zol ƶargalai tyløø temesexe baina. Soveed xyn byxende, ene bolbol, jamar nacionaalьnostьda xabaatai ba jamar xelen deere xeledeg baihanь ilgaagyi, terenei exe orondo, xargiinь zaxagyi xajam.

Soveed araduudai aguujixe xani barisaa bolbol revoliyyciin gorniil soo xatuuƶahan ba daisaduudta temesel soo bexiƶehen baina. Byxii maastinuudai nacionaliistnuud ba faşiizmiin trockiistsko-buxaarinska aagentnuud bolbol aradai ene xani barisaaji ebdexe, SSSR-ei syløøte araduudta, tereenei toodo başkiirska aradta kapitaliis ba nacionaalьna darlaltiin jarmooji ymedyylxiiji baga bişeer or ldohon baina. Soveed arad bolbol SSSR-ei aƶaxiin ba kylьtyyrne debƶeltiin saaşanxi zamiiji seberleƶe, şpioonuudai ba predaatelьnuudai uurxaiji xairgamgyigøør buta soxihon baina.

Leenin—Staalinai paartiin ƶoloodolgo doro manai aba oronoi byxii araduud bolbol kommuniis oobşçestviiji baiguulgada eseşe susaraşagyigøør aƶallana. Gurbadugaar Tabanƶilei plaan bolbol sojuuzna respyybliikenyydei aradai aƶaxiiji ba kylьtyyriin saaşanxi debƶeltiiji xaraalana. SSSR-ei araduudai eldeb olon xelen deere orşuulagdahan aguujixe Pyyşkinei zoxioolnuud bolbol yzbeekteşji, gryziindeşji, başkiirtaşji tvoorçeska bajarxalgiin istooçnigiinь bolno. Kazaaxska aradai gaixamşag duuşa Dƶambuul bolbol nacionaalьnostьhaa zaviisimo bişe, byxii soveed xynyydte eli medeetei baina. Başkiirska aradai poeed—Farraaxiin şylegyyd—byxii soveed gazar deere medeetei baina.

Araduudai xani barisaagai halbaraƶa baidag, eksploataatornuud ba eksploatiirovalagdagşadşji ygei, aƶal xadaa aldar soliin, doobiestiiin ba geroistviin xereg bolhon, soveed orondo aƶa huuxada ba aƶallaxada xyxiyyn daa, øөriingøø socialiis gyrenei grazdaniin geƶe omogorxoxodo xyxiyyn daa.

SSSR-ei araduudai aguujixe, ebdereşe gyi xani barisaa mandag!

Aldarta Soveed respyyblikenyydei negen—Soveed Başkiir—terenei talaantata, syløøte, deejatelьne, erelxeg arad mandag!

(Ijyyniiin 9-nei)„Praavdiin“ tyryy bişeghee)

Kaarska dalaidaxi mylihenei razveedkiin itooguud

Profeessor Zyboov bolbol TASS-iin sotruudnigtai beseedelxedee Kaarska dalai deerexi agaarai razveedkiin itooguud tuxai iigeƶe medeesebe:

— Kaarska dalai deegyyr Vodopьjaanovai niidelgiin yjede, nauuçna sotruudniguudai pryyppe bolbol ştyyrman Ƶyykovtoi xamta, Kaarska dalain baruun taliin mylihenei orşom baidalnuudiiji şinƶelexe talaar ton jixe xydelmeri jabuulaa. 90 miangan kvadraatna kilomeetr bolxo ugaa jixe raioon bolbol bideneer şinƶelegdee.

Mylihenei baidaliiji, navigaaciin urda teexi yjede tedenei baihaniiji ba xaraakteriiji şinƶelelge bolbol mylihenei razveedkanyydei istoorido tyryyşiinxiee, tereenhee gaduur erteşelen xaraalagdahan plaanai johoor yngergegdehen baina.

Bidener bolbol Aarktika sooguur, nege pyynkthee nygøødedenь jamar xyngen argaar hamaran oşoxiiji oroldonobdi. Bidener eneeniiji tuilaxabdi. Manai agaarai razveedkiin yjede abtahan materiaalьnuud bolbol eneeniiji bejelyylƶe şadaxa geƶe yndehe huuriiji ygene. Poliaarna şinenyyd reisnyyd bolbol byxii xoito dalain zamuudta, mylihenei orşom baidaliiji yşøø byri detaalьnaar tododxoƶo ygexe baina.

Kaarska dalai deere, liootçig Çyxnoovskiin xytelberi doro, manai gryyppeer xegdehen, mylihenei şirdelge bolbol xojor zyg teeşee jabuulagdahan baina: xoito zyghøø uragşaa ba baruun zyghøø zyyn teeşee. Bidener bolbol mylihenei xojor poolosuudiiji 30 kilomeetr xyrter şirdehen bainabdi: Ulaan yngøør şirotaagai 72 graadus, 14 minuutada ba dolgotaagai 67 graadus 50 minuutada, nogoon şireer—şirotaagai 73 graadus 45 minuutada, dolgotaagai —61 graadus 10 minuutada şirdeebdi.

Mylihiiji şirdelge bolbol speciaalьna şireer dyyrgegdehen şaarnuud—pilooduudai tuhalamƶaar xegdebe. Kaarska dalai deere 70 iime şaarnuudiiji xajababdi.

Xerbee, eneenhee xoişonxi niidelgenyydte, bidenei şirdehen mylihen poolinuudiiji xarabalnai, ene bolbol Kaarska dalai deere mylihenei dreif tuxai jyrenxiidenь oilgoƶo abxa argabaidaliiji olgoxo baina. Şirdegdehen mylihen poolinuud deerexi materiaalьnuudiiji şinƶelelge bolbol xoito mylihen zamuudiiji eseslen ezelxiin tula, nauukada ton ynete vklaadanь bolxo baina.

Patriooduudai bylener

Peermь, ijyyniiin 7 (TASS). Moolotovoi neremƶete vojeenne-aviacioonno yçiilişçede şineer abalga exilbe. Grazdaanska dainda xabaadagşa—Vorooneƶsko ooblastiiin, Daviidovska raioonoi, Draakino seloogoi pensioneer sapooƶnig Leebedev, terenei hamagan ba terenei gurban xybyyd-komsomoolьcuud bolbol SSSR-ei oborooniin Aradai Komissariaadta medyylgiiji ygehen baina.

Tyrelxidenь xadaa øөhediingøø gurban xybyyd Jaakov, Nikolai ba Grigoori gegşedee, tedenei axa Vladiimirai huralsadag, Moolotovoi neremƶete vojeenne-aviacioonno yçiilişçede oruulxiin tuxai tuhalamƶa eriƶe bişehen baina.

Leebedevei xybyyd Jaakov, Nikolai ba Grigoori bolbol medyylge soogoo, bidenerei bylener xadaa gurban axadyyneriiji, vojeenne agaarai floodto elьgeexiiji şiidehen uşaranь gebel, bidener bulţadaa agaarai bojevoi maşiiniin nege ekipaaƶ bolxiimnai tula elьgeebe geƶe bişened.

Patriooduudai bylenerei erilte xangagdaa. Axa dyyner Leebedevten bolbol abalgiin ispetaanida oruulagdaa.

TYRYY INTELLIGEENTNYYD PAARTIDA ORONO

KBP(b)-ein XVIII sjeezdiin istoriiçeska togtoomƶonuud bolbol soveed intelligeenciin politiiçeska ugaa jixe debƶeltiiji yysxehen baina.

Sjeezdiin yngerhenhøø xoişo, Moskvaagai, Fryynzenske raioonoi partiiina exin organizaacanuudaar, paartiirn kandidaaduudta 405 xyn abtahan tedenei dunda elite xiryyrg profeessor Lebedeenko, ordennonoosec I. B. Zbaarski ba busad baina.

ССР Союзай зэбсэгжэлгын Наркомадай предприятинуудай хvдэлмэрилэгшэдые шагналга

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй указаар, правительственнэ даабаринуудые дvvргэhэнэйгээ тvлөө, Улаан Армиин ба Уhан-Сэрэгэй Флодой зэбсэгжэлгын шэнэ образецvvдые бvтөөн гаргалгада ба тэдэнэй боевой хvсэ шадалые бvхэжvvлгэдэ эрхим жэшээнvvдые харуулhанайгаа тvлөө, ССР Союзай зэбсэгжэлгын Наркомадай промышленностиин 681 хvделмэришэд щагнагдаhан байна.

ЛЕНИНЭЙ орденоор 18 хvнvvд шагнагдаа.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ орденоор 71 хvн шагнагдаба.

УЛААН ОДОНОЙ орденоор 67 хvнvvд шагнагдаа.

„ХVНДЫН ТЭМДЭГЭЙ“ орденоор 138 хvнvvд, „АЖАЛАЙ ДОБЛЕСТИИН ТVЛӨӨ“ медаляар 162 хvнvvд, „АЖАЛАЙ ОТЛИЧИИН ТVЛӨӨ“ медаляар 225 хvнvvд шагнагдаhан байна.

(ТАСС).

ZURAG DEERE: Ulaan-Ydiin № 3 hurguuliiin 8-daxi klaassta ispetaaniiin yje. (Mixailovoi foto).

Шалгалтын хvдэлмэри

Июниин 10-най vдэр, Улан-Удын, Бурят дунда hургуулиин 7-дохи класста бурят хэлээр испытани болобо. Энэ класста 28 хvн hурадаг аад, эдэнэрэй 25-нь испытанидаа ерээ. Һурагшад болбол шалгалтын листовкануудые абаhанайгаа hvvлдэ хэдэн минута болоод, абаhан асуудалнуудтаа харюу vгэжэ эхилэбэд. Һурагшадай олонхинь hайнаар харюусаа. 25 хvн испытани vгөөд, эдэнэрэй 10-нь „отлично“, 11 хvн „hайн“ ба 4 хvн „дунда зэргэ“ гэhэн сэгнэлтэнvvдые абаба.

Тус классай hурагшад болбол бэшэшье предмедvvдэйгээ испытаниие hайнаар vнгэргэhэн байна.

Естествознаняар 14 хvн „отлично“ ба 9 хvн „hайн“ гэhэн сэгнэлтэнvvдые абаа (hургагшань нvхэр Маковская).

Мvн тэрэшэлэн, конституцаар 17 хvн „hайн“ ба 1 „отлично“, историёор 6 хvн „отлично“ ба 13 хvн „hайн“, Хими, географи г. м. предмедvvдээр „отлично“ ба „hайн“ гэhэн сэгнэлтэнvvдые абаhан hурагшад олон.

Энэ классай hурагша нvхэр Шадаева А. хадаа бvхы предмедээрээ гансахан лэ „отлично“ сэгнэлтэнvvдые абаа.

Мvн Санжеева, Баранникова, Сарантарова ба бэшэд „отлично“ ба „hайн“ гэhэн сэгнэлтэнvvдые абаhан байнад.

Тус hургуулиин 10-дахи классай hурагшад Башнова А. Чевченко А. ба Константинова гэгшэг 6 предмедээр испытани vгөөд, бултааранъ „отлично“ сэгнэлтэнvvдые абаба.

Һурагшад Филлипов, Иванова Б. ба бэшэд болбол „отлично“ ба „hайн“ сэгнэлтэнvvдые абаhан байна.

Тус hургуулиин бэшэ классуудтань hайн результат харуулhан hvрагшад олон бии байна. Гэбэш, испытанида бэлэдхэлэйнь хvдэлмэриие hайн гэхээр бэшэ.

Ж.

BKP(в)-ein OBKOOMDO

BKP(b)-ein OK-gei biyroo bolbol profsojuuzna oorganuudai otçoodiiji ba hungaltiiji yngergexe tuxai togtool abaa.

BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin ba BCSPS-ei VIII pleenymei togtoomƶanuudai johoor, profsojuuzuudai urda ugaa jixe zorilgo tabigdanxai. Sojuuzai çleengyydiiji mestkoomuudai, zavkoomuudai, sojuuzuudai obkoomuudai zyghøø bolьşeviig xytelberigyigøør, partiiina organizaacanuudai zyghøø profsojuuzai oorganuudta tuhalamƶagyigøør, ene zorilgiiji dyyrgelte bolgoƶo jaabaş şadagdaxagyi.

Mynøø profsojuuzna organizaacanuudta ton şuxala politiiçeske kampaani—profoorganuudai otçooduud ba hungaltanuud exilee.

Profsojuuzna oorganuudai otçoodno-hungaltiin kampaaniiiji yngergelgedenь profsojuuzna organizaacanuudta praktiiçeska tuhalamƶa yzyylxiijinь byxii partiiina organizaacanuudai xytelberilegşediiji BKP(b)-ein OK-gei biyroo ujalgalba. BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin togtoomƶanuudiiji bojevoigoor dyyrgelte bolgoxo ba professionaalьna sojuuzuudai byxii xydelmeriiiji haiƶaruulxa gehen loozung doro otçoodno-hungaltiin kampaani yngergegdexe johotoi.

BKP(b)-ein OK-gei biyroo bolbol profsojuuzuudai otçooduudai ba hungaltiin beledxelei jabasa ba yngergelge tuxai medeeselnyydii sonosxiiji, tereşelen partiiina exin organizaacanuudta ene asuudalaar suglaa yngergexiiji BKP(b)-ein Gorkoomdo, aikoomuudta ba raikoomuudta duradxaba.

BKP(b)-ein OK-gei biyroo bolbol hungaltiin proceesste Leenin—Staalinai xeregte esestee xyrter preedanne xynyydiiji, yiledberiiin staxaanovcanuudai, tyryy soveed intelligeenciin dundahaa şine aktiiviiji profsojuuzna xytelberilexii xydelmeride debƶyylxe johotoi geƶe, partiiina organizaacanuudai anxaralda tabihan baina.

BKP(b)-ein OK-gei biyroo bolbol profsojuuzuudai xydelmeride baigaa dutuu dundanuud tuşaa bolьşeviig kriitikiiji yrgenøør delgeryylxe; profsojuuzna demokratiiiji nariaar saxixa ba hungaltiiji organizoovannor yngergexe şuxala geƶe zaahan baina.

Zasedaatelьska xoohon xөөreldөөnde eses tabixa

(Manai speckoorrhoo)

Tarabagatain raioon bolbol ene ƶilde 20577 gektaar paar beledxexe plaantai baigaa. Ijyyniiin 4-nei medeegeer, arai geƶe 7353 gektaar paar beledxeƶe, plaanaa miil 35,7 proc. dyyrgehen baixa jym.

Ene xadaa paar beledxelei tahaldaxiin ajuulda xyrөөd baihiijinь elieer xaruulna. Iime trevooƶno baidal bolbol paartiin Tarbagatain aikoomoi sekretaarь nyx. Dyydnikov, Aimgyisedkoomoi tyryylegşiiji orologşo ba aimagainь gazartariaalangai tahagiiji erxilegşe nyx. Matveejev gegşedei hanaajinь zoboonogyi.

Mynөө, paar beledxelei xydelmeride erid xubilaltanuudiiji gargaxaar ydernyyd exilee. Tereenei jabasiiji onso zybøør xytelberilxe ba byxii argabaidalaa xysedøørenь mobilizovaalxiin orondo, nyxed Dyydnikov, Matveejev gegşed zasedaatelьska xoohon xөөreldөөgøør, xairan sagaa geeƶe bainad.

Todorxoilon xelbel, ijyyniiin 3-nai yder Aimgyisedkoomoinь preziidiymei zasedaani, 4-nei ba 5-nai ydernyydte aikoomoinь biyroogoi zasedaani g. m. bolbo. Paar beledxeliiji xytelberilengyi baihaniinь, zasedaatelьska xoohon xөөreldөөneinь, kabineedne xytelberiiinь rezylьtaadta, zarim selьsoveedyyd ba kolxoozuud bolbol paar beledxeliiji prestyypneer xoişo tatahan baina.

Ƶişeelxede, Niiƶne-Ƶiriimske selьsoveedei „Kraansa Znaami“ kolxooz (tyryylegşenь Jefiimov) bolbol ijyyniiin 4-ei medeegeer, paar beledxelgiiji arai geƶe 4,8 proc. bolgohon baina. Bariikinq-Kiiyyçevskiin selьsoveedei „Avangaard“ kolxooz (tyryylegşenь Şçerbakoov)—8,5 proc., Kyityynske selьsoveedei, Voroşiilovoi neremƶete kolxooz (tyryylegşenь Jefreemov)—9,5 proc. g. m. dyyrgeƶe baina.

Ene xadaa udaan tesexiin argagyi baidal! Iime tula, nyxed Dyydnikov, Matveejev gegşed xydelmeri ba xytelberiøø şinedxen tabixa johotoi. Tereenei yndehe huuri deere, zasedaatelьska xoohon xөөreldөөnde eses tabiƶa, paar beledxelei plaaniiji oiriin ydernyydte sym gyisedxelgiiji xangaxa johotoi.

Damdinƶaapov.

Сберегательна кассануудта болзорто вкладууд

СССР-ей сберегательна кассанууд болбол болзорто вкладуудые абажа эхилхэнь. Болзорто вкладууд хадаа 6 hараhаа доошо бэшэ болзортойгоор абтаха. Вкладчигууд хадаа болзорhоон уридшье абжа болхо, тиихэдэнь, жэлээнь 5 процент бэшэ харин 3 процент тvлэгдэхэ.

105 тонн шэгнvvртэй кит

„АЛЕУТЫН“ БОРТ. (ТАСС). Июниин 4-нэй vдэр, „Авангард“ китобойцын гарпунер Пургин болбол Камчаткын эрьенvvдтэ тон томо кит бариба. Энээнэй утань 18 метр, vндэрынь 3,9 метр, hvvлэйнь далинуудай хэмжээ 5,25 метр, шэгнvvрынь 105 тонн.

Китобойцын палуба дээрэ, энэ китын бэень 7 лебедкэнvvдээр vргэгдэжэ гаргагдаа.

Paartiiin istooriiiji yzegşedte konsulьtaaca

Istoorido liiçnostiiin roolь tuxai

Maarks ba Eengelьs bolbol istoriiçeska materialiizmiiji baiguulza, ideiliizmiiji hyylşiinь ybeezişçehee, istooriiin ooblasьhoo xoloduulhan baina. Istooriiin materialistiiçeske oilgolgjiji neelge bolbol xynei znaaniiin egeel sloozno talanь—oobşçestv tuxai ba terenei xygzelte tuxai nauukiin debzeltedexi erjeltete pyynktenь bolhon jym. Oobşçestv tuxai nauuka bolbol obşçeestvenne azabaidalai xedii jixe sloozno baibaş haanь myn le jesteestvenne nauuka şingi, zişeelxede bioloogi şingi, todo boloo.

Istoriiçeska materialiizm bolbol obşçeestvenne azabaidalai olontooto yzegdelnyydei negedelhee gol, şiidxexii zyiliijinь gargana. Terenei hurgaxanь xadaa, obşçeestvenne stroin fizionoomiiiji, terenei xygzeltiiji todorxoilogşo, obşçeestvenne xygzeltiin şiidxexii xysen xadaa „Xynyydei azajabaxada xeregtei, **azabaidalda xeregtei xeregseliiji oloxoarga**, oobşçestviin azahuuxa ba xygzeze şadaxiin tula xeregtei ediee xool, xubsahan, gutal, ger baira, tylişe, yiledberiiin zebsegyyd gexe metenyyd—**materiaalьna blaagonuudiiji yiledberilexe** arga myn baina geze istoriiçeska materialiizm toolono" („BKP(b)-ein istoori", x. 114).

Oobşçestviin azabaidaliiji iigeze oilgolgo bolbol idealistiiçeske alibaa hanal bodolnuudta xarşa baina. Tere xadaa tusagaar liiçnostьnyydhee—koroolьnuud, polkovoodcuud, miniistrnyyd ba bişedhee istoriiçeska proceessiin dyyren duldiidadag baihanai tuxai idealistiiçeske hurgaaliiji xamagai tyryyn xajana. Ene metiin „aguujixe xynyydei" deejatelьnostь bolbol idealiistnyydtei istoriiçeska xygzeltiin alxam byxenei oilgoltiin yndehe huuri baigaa. Istooriiiji bodoto zoxioogşo—arad bolbol—toosoogdodoggyi baigaa, tiin, zybxen jamar le negen liiçnostiiiji todoor xaruulxiin tulada tereniiji hanadag hen.

Marksiizmiin johoor xadaa, obşçeestvenne xygzeltiin istoori bolbol materiaalьna azana hain baidaliiji yiledberilegşedei istoori bolno, oobşçestvodo byxii ceennostiiiji baiguulagşadai, yiledberiiin proceessiin gol xysen baigşadai istoori bolno. Tiimehee, istoriiçeska xygzelte bolbol koroolьnuud ba polkovoodcuudai jabuulgaar bişe, xarin azalşa maassa gexe gy, ali mareriaalьna azana hain baidaliiji zoxioogşodoi jabuulgaar todorxoilogdodog gazarta—egeel tende, xygzeltiin zakonomeerne proceess bolgon istooriiin byxii jabasiiji elirxeilxe bodoto nauuka baiza bolxo.

* *
*

Istooriiiji materialistiiçeskeer oilgolgiin johoor, oobşçestv bolbol erid zakonomeerne xygzedeg, tere xadaa xygzeltede eeriingee loogikotoi baina. Myn tereşelen, priroodiin yzegdelnyydei barisaa ba tedeen xoorondiin şaltagaalalga bolbol priroodiin xygzeltiin zakonomeernostiiiji bii bolgono, baha tereşelen, obşçeestvenne yzegdelnyydei barisaa ba xoorondiin şaltagaalalga bolbol genetiin uşaralnuudai skopiişçiiji bişe, xarin oobşçestviin xygzeltiin zakonomeernostiiiji todorxoilbo.

Obşeestvenne xygzeltiin zakonomeernostь tuxai marksiis—leeninske hurgaal bolbol sybjektiizm ba fataliizmda principiaalьna xarşa baina, jyyb gexede sybjektiizmiin johoor xadaa, istoori bolbol erxim hain liiçnostьnyydeer xegdedeg gene, myn baha fataliizm xadaa istoorido liiçnostiiin rooliiiji arsana. Sybjektiizmşji, fataliizmşji xadaa xydelmerişen angiiin revoliycioonno xydeleendexereglexe boloo haa, politiiçeske maassova temeseliiji xeregseexegyi jabadalda xyrgene.

Istooriiin xygzeltiin zakoonuudiiji zybeer, nauuçnaar oilgolgo bolbol obşçeestvenne xygzeltede ton ilgarhan xynyydei rooliiiji arsaxa jabadalda xyrgenegyi ba xyrgexe johogyi. Ton ilgarhan xynyydei aktiivna rooliiiji mederelge bolbol oobscestviin xygzeltiin zakonomeernostь tuxai hurgaalda esergyy bişe ba tereeniiji buruuşaanagyi. Isteoriiin materialistiiçeske oilgolgiin aguujixenь ba nauuçna zybteinь egeel jyyb gexede, oobşçestviin xygzeltiin objektiivne şuxala baihanai dialektiiçeske jediinstvo xadaa anginuudai, paartinuudai, voozdьnuudai, praktiiçeske deejatelьnostьteigeer, ende tyryyşiinxiee xaruulagdahan baina.

„Marksiizm bolbol, — geze Leenin beşee hen,—busad byxii socialiis teoorinuudhaa jyygeeree ilgaataib gexede, revoliycioonno eneergiiin, revoliycioonno tvoorçestviin, maassiin revoliycioonno iniciatiiviin udxaşanariiji,—myn tereşelen ali-negen anginuudtai barisaaji olzo, bejelyylze şadadag tusagaar liiçnostinyyd, gryyppenyyd, organizaacanuud ba paartinuudai udxaşanariiji egeel erid mederze, veeşçьnyydei objektiivne polozeeniiin ba evoliyycIin objektiivne jabasiin anaalizda, nauuçna elyyr honor baidalaar dyyren, gaixamşag negedelnyydeeree ilgarana.,, (t. XII n. 32)

Nauuka xadaa istooriiin zakoonuudiiji, tedenei objektiivne xaraakteriiji gynzegiigeer uudalan medexe byrile, istoorido liiçnostiiin roolь ba udxaşanariiji ulam jixeer elirxeilne ba tailbarilna. Egeel tiimehee, marksiizm bolbol oobşçestviin xygzeltiin objektiivne zakoonuudiiji gynzegiigeer medehen ba tedenerei dotoodiin udxiiji elirxeilhen deerehee istoorido aguu jixe xynyydei rooliiiji nauuçnaar tailbarilza şadaxa baina.

Marksiizm-leniniizm bolbol istooriiin xygzeltiin zakoonuudiiji, xynyydei jabuulganuudta, tereenei toodo aguujixe xynyydei jabuulganuudta esergyy tabinagyi; tere xadaa aguujixe xynyydei jabuulganuudiiji oobşçestviinь organizaacalalgaar, tedenerei azabaidalai ysloovinuudaar, yiledberilegşe xysenei xygzeltiin tusagaar etaap deere bii bolhon angiiin xysenyydei xariisalgaar tailbarilna.

Istoriiçeska şuxala baihan ideinyyd bolbol amidii liiçnostiiiji, istoorido terenei rooliiiji halgaana ba ballana geze, Marksiizmiiji, tolkovaaldag eldeb tyrelei xardagşad ba xazagairuulagşadta, Leenin xadaa sag yrgelzede iigeze xariuusadag hen: „... istoriiçeska şuxala idei bolbol istoorido liiçnostiiin rooliiiji bagaxanşji buuruulnagyi: istoori xadaa byxiidee egeel bodoto deejatelьnyyd bolxo. liiçnostinyydei jabuulgahaa bii bolno". (t. I. n. 77).

Marksiizm-leniniizm bolbol istoorido liiçnostiiin rooliiiji arsanagyi, terenei udxaşanariiji ballanagyi, bagadxanagyi. Xarin le, gansaxan marksiizm-leniniizm bolbol obşçeestvenne xygzeltiin zakoonuudiiji neeze, xydelmerişen angi, terenei voozdьnuudai soznaatelьna deejatelьnostiiin arganuudiiji xangaa. Istoriiçeska materialiizmiin johoor, liiçnostь bolbol zarim xedii ysloovinuudta, tyges xysete obşçeestvenne xysen bolzo şadaxa baina. Xynyyd bolbol eeriingee istooriiiji eehedee zoxioodog. Tiin, xaişan geed zoxioonob, xynyydei jabuulga jyygeer todorxoilogdonob, xynyydei istoriiçeska deejatelьnostiiin baaziiji baiguulagşa, materiaalьna azabaidalai yiledberilgiin objektiivne ysloovinuud jamar be—ede asuudalnuudiiji şiidxengyigeer oobşçestvo tuxai nauukada, uragşaa dabxixa argagyi. Zygeer, edeniiji şiidxehenei hyylde, jediine, zakonomeerne proceess myn bolxo, istooriiiji nauuçnaar şinzelelgiin zam seberlegdexe baina. Nauukada ene zamiiji Maarks ba Eengelьs tyryyşiinxiee neehen jym.

Istoorido liiçnostь tuşaa marksiizmiin yzeliiji delgeryylze, nyxer Staalin bolbol nemeecke pisaatelь Emiilь Liydviig gegşetei beseede xexedee iigeze xelehen baina: „Marksiizm bolbol ton ilgarahan liiçnostinuudai rooliiiji gexe gy, ali xynyyd xadaa istooriiiji xedeg baihaniijinь jyrdeeş arsanagyi... Tiigeeş haa, xynyyd bolbol jamar negen fantaaziiin zaahanai johoor, tolgoidonь orohonoi le johoor, istooriiiji xedeggyi jym".

* *
*

Materiaalьna yiledberilgiin xysenei xygzeltede istoriiçeska damzal bii jym geze, marksiizm hurgadag. Xynyydei şine yje byxen bolbol belen ysloovinuudtai uşardag, tere xadaa tede ysloovinuudiiji eeriingee saaşadxi deejatelьnostiiin yndehe huuri bolgon abdag. Tiin, aguujixe liiçnostь bolbol ede ysloovinuudiiji zybeer oilgozo, tedentei zoxilduulan jabuulga xedeg baigaa haa, epooxiin tyryy intereesyydiiji todorxoildog baigaa haa, tiime liiçnostiin roolinь neereeş ton ilgarhan baixa baina. Zygeer le, ene liiçnostь bolbol eeriingee plaanuudiiji xuurmag konstruukca, foormul ba „ideaalnuudai" yndehe huuri deere baiguulza, ede ysloovinuudiiji oilgodoggyi ba tereende esergyy jabadag haa,—iime liiçnostь bolbol aguujixe baixaa bolizo, enieedtei baidalda orşodog jym.

Tepliicede urguulhan ideinyydee oobşçestvodo xaldaan niaaxiin hedelge gargahan, istoori „xegşediiji" ajaggyi baidalda xaruulhan olontooto zişeenyydiiji istoori bolbol ygene. Ede metiin, istoori „xegşedei" sydьbaanь gansa: tedeneriiji eehediijinь ba tedenerei ideinyydiijinь martaza, istoori bolbol tedeneriiji martal saa.

Iime geroinuud—eedegyişyyd xadaa xamagaii tyryyn naroodniguud baihan jym geze, ende zaaxa xeregtei. Naroodniguud bolbol oobşçestviin ekonomiiçeska ba politiiçeske xygzeltiin zakoonuudiiji medexegyi aad, „kritiiçeske bodol hanagşa liiçnostь" gegdedegei zorgooroo jabuulgahaanь istoriiçeska proceess bolbol dyyren xysedeer duldiidadag jym geze, aradta gynzegii xarşa teooriiiji taraadagbaigaa. Naroodniguudai sybjektiviistske teoori jyyn baigaab gexede, „kritiiçeske bodol hanagşa liiçnostьnuud" geze nerelegdedeg ton ilgarhan zarim odinooçkonuud bolbol istooriiiji xene gedeg jym, zygeer maassa, arad, angi gexe gy, ali naroodniguudai şoodborilon xeledegei johoor „tolpaa" xadaa „passiivna" baidag geze naroodniguud xeledeg hen. Maassa xadaa—„geroinuudai" hanahan le jyymejee xeze baixadanь bolxotoi materiaal myn bolno. Ene sybjektiviistske teoorihoo, xydelmerişen angiiin xeregte xarşa, proletariaadai politiiçeska paartiiiji organizovaalxa xeregte xarşa naroodniçeske gexe gy, ali hyyleerenь eseerovske, terroriis temeselei taaktika garhan baina.

„Maassa bolbol tolpaa geeşe' gansaxan geroinuud xadaa istooriiiji xedeg ba tolpaaji arad bolgodog jym gehen, naroodniguudai batalalgada marksiistnar xariuusaxadaa: istooriiiji geroinuud xedeg bişe, xarin istoori bolbol geroinuudiiji xedeg jym, tiime bolxoloo-roo—aradiiji geroinuud bii bolgodog bişe, xarin arad bolbol geroinuudiiji bii bolgodog ba istooriiiji uragşanь xytelen jabuuldag baina gedeg hen." („BKP(b)-ein istoori," x. 16).

Ene bodoto geniaalьna formuliroovko soo, istoorido aguujixe xynyydei rooliiiji marksiis-leeninske oilgolgiin byxii udxanь xelegdehen baina. Istooriiiji bodoto zoxioogşo—arad bolbol oobşçestviin byxii blaagiiji baiguulagşa myn bolno, terenei xydelese myr ulagyi xosorxogyi baina. „Voozdьnuud bolbol,—geze nyxer Staalin xelee hen,—istooriiiji gansaaraa le zoxioogşodo toologdodogşji haanь, xydelmerişen ba tariaaşan xadaa toondo oroidoo orodoggyi, tiime saguud yngeree. Mynee, araduud ba gyrenyydei sydьbaanuud bolbol gansaxan le voozdьnuudaar şiidxegdene bişe, xarin xamagaii tyryyn, ilangajaa xeden millioon azalşa maassaar şiidxegdene. Zavooduud ba faabriguudiiji, şaaxt ba tymer zamiiji, kolxoozuud ba sovxoozuudiiji jamarşji abiaa şimeegyigeer bariza baigaa, azabaidalai byxii blaagiiji baiguulagşa, byxii delxeinxidiiji tezeegşe ba xubsaluulagşad xydelmerişed ba tariaaşad—egeel edener xadaa şine azabaidalai bodoto geroinuud ba tereniiji zoxioogşod bolno." („Leniniizmiin asuudalnuud," 10-daxi gargalganь, x. 536-537).

Aguujixe liiçnostiiin xysenь xadaa aradtai terenei barisaada, tere xadaa aradai intereesyydiiji xereer bejelyylneb, tereende baina.

Istoori xadaa epooxiingoo zorilgiiji oilgozo, eeriingee angiiin tyryy intereesyydiiji xaruulan, istoriiçeska ynen baidalai tylee ami nahajaa ygedeg ton ilgarhan olon xynyydiiji medexe baina. Edener xadaa geroinuud geeşe,—zygeer le tedener xadaa veeşçiin jesteestvenne jabasiiji zogsoozo şadaxa baihandaa geroinuu-bolno bişe, xarin le tedenerei byxii deejatelьnostь bolbol objektiivne istoriiceska proceessiin xeregseliiji xaruuldag baihandaa, aradtai barisaatai, eeriingee yjiiin tyryy ideinyydiiji xaruuldag baihandaa geroi bolno.

Gansaxan le bolьşeviiig paarti, terenei voozdьnuud—Leenin ba Staalin xadaa aradtai, maassatai sag yrgelzedee barisaatai, gansaxan le tedeneriiji istoriiçeska xygzeltiin zakoonuudai oilgolgodo hurgadag bişe, myn baha tedenerhee huralsadag baigaa. Egeel eneende—manai paarti ba terenei voozdьnuudai xyse şadalai istooçnigonь baina.

Bolьşeviigyydei paarti şingi paartigyigeer, Leenin ba Staalin şingi voozdьnuudgyigeer, socialiis oobşçestviiji baiguulhan xydelmerişen angi xadaa iime ilaltiiji tuilaza şadaxagyi baigaa geze erid sexe xelexede bolxo baina. Xydelmerişen angiiin tyryy intereesyydiiji xaruuldag baihandaa, azalşa maassiin xyse ba şadaliiji negedyylen byridxegşe baihandaa, proletariaadai olontooto daisadtai temesel sooguur urgahandaa, xydelmerişen angiiin voozdьnuud tiime aguu jixe rooliiiji ezelze şadaxa baina.

1921 ondo, Leenin bolbol proletariaadai voozdь tuxai xelexe zuuraa, iigeze bişehen baina: „Paartiiin oopedne ba vlijaatelьno voozdьnuudiiji bolbosoruulan bii bolgolgo—yni udaan, berxeşeeltei xereg jym. Tereengyigeer proletariaadai diktatuura, terenei „xyselzorigoi jedinstvoo" fraaz bolzo ylexe baina. Manaida Rossiido 15 zil soo (1903-1917) menьşeviizmtei temeselei 15 zil soo, cariizmda myşxegdehen ba myrdyylhenei 15 zil soo, tyryyşiin revoliyyce (1905), aguu jixe ba xysen tyges revoliyyciin bolhon 15 zil soo xytelberilegşedei gryyppiiji bolbosoruulan bii bolgoxo xereg jabahan baina. (T. XXVI, x. 499.).

Plexaanov bolbol marksiin hurgaaliiji todorxoilon xaruulxa zuuraa, aguu jixe xyn xadaa jyygeeree jixeb gexede, tere xadaa bultanhaa saana xaradag, bultanhaa jixeer şinzeldeg baixa jym geze xelehen baina. Iime xyn bolbol uridşalan bolhon xygzelteer yderei eelzeende tabigdahan zorilgonuudiiji şiidxene, saaşadxi xygzeltiin zamiiji zaana. Maarks Eengelьs, Leenin, Staalin—aguu jixe liiçnostinyyd bolbol—gegaant jixe teoretiiçeske xysetei baihandaa, istoriiçeska xygzeltiin zakoonuudiiji neegee, xydelmerişen angiiiji socialiis soznaaniaar zebseglee.

Istoriiçeska xygzeltiin jabasiiji oilgoxo şadabari, sobiitiiin dotoodiin udxiiji tyrgeer olxo ba taaxa, tere yndehe huuri deere saaşadxi xygzeltiin zamiiji tuxailxa şadabari—egeel ene şanar Leeniniiji xarakterizovaalna.

Nyxer Staalin iigeze xelee hen:

„Geniraalьna xursa mergen uxaaniinь, dytelze baigaa sobiitinyydei dotoodiin udxiiji tyrgeer oilgoxo taaxa şadabariiinь—ene xadaa zyb strateegiiiji ba revoliycioonno xydeleenei erjeltenyyd deere povedeeniiin todo honor liiniiji xaraalxa jabadaldanь tuhaldag Leeninei onso eere şanaranь baigaa" (I. Staalin. „Leenin tuxai," x 32. gargalga 1934 on).

Manai revoliyycede Leenin bolbol jamar roolь ezelheniijinь medexiin tulada, Leeninei Apreelьske teezisyydiiji hanaza yzexede elite bolno. 1917 onoi apreelьde, Leeninei, xiliin saanahaa Rossiido jirelge bolbol paartida, revoliyycede şiidxexii idxaşanartai [illegible] bolbol eeriingee Apreelьske teezisyyd soo byrzyaazna-demokratiiçeska revoliyycehee, socialiis revoliyycede damzan orolgiin revoliycioonno todo honor liiniiji paarti ba proletariaadta ygehen baina. Paarti ba xydelmerişen angi bolbol socialiis revoliyyciin tylee, manai oronoi azabaidalda aguujixe xubilaltiin tylee temeselei geniaalьna programmaar zebseglegdehen baina.

Paarti ba nyxer Staalinai xytelberi doro manai oronoi socialiis indystrializaaciin prograamma bejelyylegdee, tariaaşanai butarxai zizeg azaxiinuudhaa tomo socialiis gazartariaalangai azaxuida oroxo jabadal bejelyylegdee. „Ene bolbol ton gynzegii revoliycioonno perevorood, eeriingee xoişolonguudai talaar 1917 onoi oktiaabrьda bolhon revoliycioonno perevoroodtoi adali udxatai, oobşçestviin xuuşan şanarta baidalhaa şine şanarta baidalda hyren orolgo baihan jym." (BKP(b)-ein istoori," x. 291).

Manai revoliyyciin byxii sobiitinyydte, socialiis oobşçestviin baiguulaltada proletariaadai voozdьnuud—Leenin ba Staalinai aguujixe roolinь jyygeer todorxoilogdonob gexede, tedener bolbol tvoorçeska marksiizmiiji barimtalan daxaza, marksiizmiiji zorimgoi ba erid xygzyylee, obşçeestvenne xygzeltiin şine zakoonuudiiji neehen ba şine istoriiçeska ysloovinuudai byridxeltei daşaramduulan proletaarska xydeleeniiji xytelberilhen baina.

Istoorido liiçnostiiin roolь tuxai marksiizm-leniniizmiin hurgaal bolbol ugaa jixe praktiiçeska revoliycioonno udxaşanartai baina. Egeel tiimehee, ene asuudalda eldeb tyrelei vylьgarizaaca ba yproşçeençestviiji erid eliryylen butasoxixo xeregtei. Tiin, marksiizm-leniniizmiin xede xeden asuudalnuudai, tereentei negen xamta istoorido liiçnostiiin roolь tuxai asuudalai tolkovaanida ene metiin ystanoovkanuudiiji ygexe jabadal manai leteratuurada şurgahan baina. ,,Ene metiin vulьgarizaaca ba yproşçeençestvo xadaa ziseelxede, istoorido liiçnostiiin roolь tuxai asuudaliiji zarim negen xuurmag-teoreetigyyd ba propagandiistnuudaar xaxad-eseerovske poziica deereehee nairuulagdadag baihan ba hyylei yje boltor tarangi baihan antimarksiis aad, paartiaar yni buruuşaagdahan yzelde baigaa." („BKP(b)-ein istooriiin xuriaangii kyyrsiin" garalgatai daşaramduulan, partiiina propagaandiiji emxidxexe tuxai BKP(b)-ein CK-gei togtool.)

Istoorido liiçnostiiin roolь tuxai xaxad-eseerovske tolkovaaniiin udxanь jyyb gexede, xuurmag teoreetigyyd bolbol antinauuçna teoorixonuudiiji zoxioozo, istoriiçeska liiçnostinyydiiji obşçeestvenne xygzeltiin zakoonuudta esergyy tabiza, istoriiçeska niuurnuudai ezelze baihan huuriiji ba udxaşanariiji buruugaar oilgoxohoo gadna, myn istoriiçeska xygzeltiin zakoonuudiiji vylьgariziirovеldeg baigaa. BKP(b)-ein istooriiin zarim xuuşan yçeebnigyydte, bolьşeviig paartiiin istoori bolbol istoriiçeska niuurnuudiiji toiron zoxioogdodog baigaa, marksiizm-leniniizmiin tylee bolьşeviig paartiiin ideine temesel yrgeneer xaruulagdadaggyi, socialiis revoliyyciin tylee temeselde paartiiin xydelmerişen angiiin temeselei aguujixe roolь xaruulagdadaggyi baigaa. Manai paartiiin istoorida byxii xeregenь xadaa xen jy xeeb, xen xedii daxiza syleigehee terjeleeb gexe meteer tede yçeebnigyyd soo xelegdedeg, tiin ideine temesel maassa ba xydelmerişen angiiin roolь balarduulagdadag baigaa.

Xaxad-eseerovşçine bolbol istoorido liiçnostiiin rooliiiji tolkovaalxa jabadalda manai kaadrnuudiiji marksiis-leeninske zamhaa obşçeestvenne xygzeltiin zakoonuudiiji şudalxa jabadalii martaxa zamda tylxize gansaxan le niuurnuudai istooriiiji ba terenei biograafiiiji şinzelelgede tylxixedee bolxo baigaa. Tiime bolxodo zarim xuuşan yçeebnigyyd bolbol manai kaadrnuudiiji, bolьşeviigyydei paartiiin temesehen ba ilahan znaami doro, marksiizm-leniniizmiin ideinyydeer xymyyzyyldeggyi baigaa. Tedener xadaa oobşçestviin xygzeltiin zakoonuudiiji şudalxa jabadalda manai kaadrnuudiiji uriaalaagyi, ene znaaniiji medelge bolbol ugaa jixe, ilaltata xysenei zebsegiiji xynei garta ygexe baina.

Mynee faşiis kannibaalnuud bolbol istooriiin zakoonuudta esergyy xuuşarhan ba yngegdehen reakcioonno teooriiiji nomlono. Aradiiji şoo yzegşe ba aradta şoo yzyylegşe ene faşiis zerligyyd xadaa „fiyreeriin" vaarvarska kyylьtiiji yrgen xeeryyldeg baina. Faşiizmiin yzeleer xadaa istooriiin jabasa bolbol „fiyreeriin" deejatelьnostieer tuxailagdana; arad, maassa, oobşçestviin xygzeltiin zakoonuud—jyynş bişe. Obşçeestvenne xygzeltiin loogika, istooriiiji bodoto zoxioogşo-germaanska arad, xamagai tyryyn terenei avangaard xydelmerişen angi bolbol manai arad, kapitaliizmiiji xaişan geed ygeixehen baigaab, tereen şingieer le ede byxii istoori „xegşediiji" oiriin jireedyi sagta xaman ygexexe baihaniinь hezeggyi.

Trockiis-buxaarinska viirodkenyyd—ede sagaan-gvardeiske pigmeinyyd, koziaavknuud, eehediigee „baha le liiçnostinyyd" geeşebdi geldeze, istoriiçeska zogsoltogyi xydeleende esergyysen istooriiiji gedergenь erjyyl[illegible]iiji hededeg. Faşiistnuudai ede jajar lakeinyyd xadaa soveed aradai xurgaaraa le xyrexedenь, myrgyi xosorxo baihanaa martaa. Nyxer Moolotovoi xelehenei johoor „istoori bolbol oiriin jireedyide kapitaliis oobşçestviiji eeriijinьşji elьgeexe johotoi" tere gazar teeşe tedener elьgeegdehen baigaa.

Xydelmerişen angi, bolьşeviig paarti, istooriiiji bodoto zoxioogşiin intereesiiji xaruuldag terenei voozdьnuud bolbol byxedelxein istoriiçeska progreessiin voozdь ba tereniiji abjabagşad bolxo baina. Obşçeestvenne xygzeltiin zakoonuudiiji nauuçnaar todorxoilodog marksiis-leeninske teoori zebsegzenxei paartiiin ilaltazyrize xenş temesexe şadal [illegible] neegyi baina.

L. Ilьiçoov

Советскэ Союз дотор

Заозерно сопко—баруун хилэ

Заозерно сопко—СССР-эй баруун килэ гэhэн маршрудтай белосопедээр ябалгада кабаадалсагшад Биробиджанда ерэбэ.

Еврэйске автономно облас[ть]... оборонно ба физкультур[а]... хvдэлмэриин тухай рапо[рт] нvхэр Сталинда абааша[н] vгэхынь, велосопедээр яб[а]шадта vгэбэ.

СОВЕТ СОЮЗАЙ ГЕРОЙ АЛЕКСЕЕВЭЙ АРКТИЧЕСКА НИИДЭЛГЭ

Совет Союзай герой Алексеев хадаа эндэ hаяхан, „СССР н-207" гэжэ самоледоор Москваhaa Арктика тээшэ ниидэбэ.

Ниидэлгын зорилгонь—навигацын урда тээхи развед[ка]... Хойто Далайн замай мvл[ь]нэй характерые шэнжэл[хэ] байна.

Алексеев хадаа 15 мя[нга] километр агаарай замые шаха байна.

Харюусалгата редакторай орлогшо Г. ДАШИЦЫРЕНОВ.

Адрес редакции: Центросоюзная 19 Телефоны: редактора — 3-44, отв. секрет[ар]я 3-23, Сельхозотдел — 7-55, Промотдел — 5-07.

БМАССР-эй НКМП-эй типографи. Уполглавлит № 797